

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора
Калашнікова Андрія Валерійовича на дисертаційну роботу
Лисуна Дмитра Миколайовича «Пошкодження кінцівок внаслідок
сучасних бойових дій: клініко-епідеміологічний аналіз»

представлену для розгляду на Спеціалізованій вченій раді Д 26.606.01
ДУ «Інститут травматології та ортопедії НАМН України» на здобуття
наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю «14.01.21 –
травматологія та ортопедія»

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження. Проблема пошкодження кінцівок в умовах сучасних бойових дій є досить актуальною для нашого сьогодення, а її наслідки мають вагомий вliv як на систему надання медичної допомоги так і на соціальні та економічні аспекти життя країни в цілому.

Маючи велику кількість збройних конфліктів у всьому світі, та безпосередньо в нашій державі важливим є визначення клініко-епідеміологічної характеристики та прогнозування ризиків пошкоджень кінцівок, як наслідок бойового протистояння. Незважаючи на велику кількість інформації та матеріалів відносно бойових дій в інших державах, даних однозначного та конкретного аналізу пошкоджень кінцівок під час проведення АТО зроблено не було.

Вищесказане визначає актуальність, доцільність та необхідність проведення даного дисертаційного дослідження.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами. Дисертаційна робота виконана за планом Державного закладу «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Міністерства охорони здоров'я України» і є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи «Розробити діагностично-лікувальну

тактику у постраждалих із мінно-вибуховими та вогнепальними пораненнями внаслідок сучасних бойових дій», № державної реєстрації 0117U003077.

Структура дисертації. Дисертація викладена українською мовою, складається із вступу, переліку умовних скорочень (позначень), п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 156 сторінках машинописного тексту. Робота ілюстрована 6 діаграмами, 37 таблицями та 6 фото. Список використаних джерел нараховує 151 найменування, в тому числі 67 іноземних.

У **вступі** автором аргументовано і переконливо доведена актуальність дослідження, чітко сформульовано мету і завдання роботи згідно вимог ДАК. Вступ містить усі необхідні підрозділи, принципових зауважень немає.

У **першому розділі** наведено інформаційно-аналітичний огляд сучасної наукової літератури, присвяченої питанням пошкоджень кінцівок в наслідок сучасних бойових дій. Розділ цікавий і інформативний, включає літературні посилання переважно останніх 10 років щодо світових тенденцій по цьому питанню і оцінений мною позитивно.

У **другому розділі «Програмно-методологічне забезпечення дослідження»** наведено дані про особливості методологічного забезпечення роботи. Представлені методи є сучасними і адекватними поставленим завданням. Розділ відповідає вимогам і дає уявлення про шляхи досягнення мети дослідження.

У **третьому розділі «Клініко-епідеміологічна та клініко-нозологічна характеристика постраждалих з мінно-вибуховою травмою на ранньому госпітальному етапі надання медичної допомоги в умовах сучасних бойових дій»** трактовані особливості клініко-епідеміологічної та клініко-нозологічної особливості постраждалих з пошкодженням кінцівок внаслідок сучасних бойових дій на догоспітальному і ранньому госпітальному етапах.

Матеріали з власного досвіду надання медичної допомоги на тактичному та ранньому госпітальному етапі постраждалим з пошкодження

кінцівок в умовах сучасних бойових дій проаналізовані та використані в написанні дисертації.

Розділ важливий для подальшої логічної побудови наукового дослідження. Принципових зауважень нема.

Четвертий розділ має назву «**Клінічні ризики**» в якому представлені результати (характеристики) клініко-результативних ризиків пошкодження кінцівок внаслідок сучасних бойових дій.

Розділ цікавий та інформативний. Він, у відповідності до своєї назви, присвячений аналізу даних третього розділу з боку концепції клінічного управління ризиками (Clinical Risk Management).

В п'ятому розділі «Аналіз важкості загального стану постраждалого за шкалою ГКО» відповідно до вимог щодо надання медичної допомоги, особливо при бойових травмах, потребує заходів стандартизації, і вимагає застосування стандартизованих систем оцінки тяжкості пошкоджень. Данні пошкоджень кінцівок проаналізовано за шкалою ГКО яка розроблена в Державному закладі «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Міністерства охорони здоров'я України», яка саме враховує такий критерій як поєднаність бойової травми кінцівки, і показує ефективність даної шкали в противагу іншим шкалам при поєднаній травмі в наслідок саме врахування самого фактору полісистемності бойової травми.

Висновки відповідають поставленим завданням та змісту дослідження, викладені конкретно та зрозуміло, з наведенням кількісних даних. Їх зміст дозволяє зробити висновок про досягнення мети дослідження.

Новизна дослідження та одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що вперше комплексно вивчено та проаналізовано клініко-епідеміологічну та клініко-нозологічну структуру постраждалих з пораненням кінцівок внаслідок сучасних бойових дій, визначено та оцінено ризики виникнення пошкоджень кінцівок та клінічні результативні ризики ампутацій кінцівок у постраждалих внаслідок сучасних

бойових дій, як ключової основи для формування лікувально-діагностичної тактики, що є суттєвим внеском в сучасні уявлення про бойову травму. Проаналізовано тяжкість загального стану постраждалих з пошкодженням кінцівок із застосуванням оригінальної комбінованої системи оцінки, що безумовно є важливим критерієм визначення при прийнятті клініко-організаційного рішення щодо медичної тактики та формування вірогідного прогнозу наслідків пошкоджень.

Практичне значення результатів дослідження. Практичне значення результатів даного дисертаційного дослідження полягає насамперед в тому, що при поєднанні оптимального вивчення епідеміологічних характеристик з ризикорієнтовним аналізом отриманих епідеміологічних даних дозволяє визначити прогноз перебігу пошкодження з достатнім рівнем вірогідності, що дозволяє визначити заходи щодо зменшення впливу негативних ризикстворюючих факторів. А стосовно таких явищ, як бойова травма, це ще може мати велике значення при черговості надання медичної допомоги. Також ці данні можуть бути застосовані при плануванні заходів військово-польової хірургічної допомоги, як при проведенні бойових дій, так і в хірургії екстремальних ситуацій, що пов'язано з надзвичайними ситуаціями, викликаними вибухами різного генезу, а також клінічною підставою для розробки заходів забезпечення лікарськими засобами та медичними виробами лікувальних закладів.

Ступінь обґрунтованості та вірогідності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дане дисертаційне дослідження проведено на високому методологічному та методичному рівні. Обсяг фактичного матеріалу дослідження є достатнім для проведення повноцінного аналізу та отримання вірогідних результатів й складає 2120 постраждалих внаслідок бойових дій, з них методом вторинного накопичення матеріалу із застосуванням методології беззворотньої рандомізації за результатами аналізу в єдиному масиві сформовано групу з пошкодженням кінцівок, що складає 1069 випадків. Застосовані у дисертаційній роботі

методи та засоби статичного аналізу адекватні характеру та завданням дослідження та дозволяють отримати вірогідні результати. Безумовно сучасний рівень дослідження підкреслює та визначає застосування принципів та теорії клінічного управління ризиками, що є одним з найпотужніших методів доказової медицини.

Висновки та практичні рекомендації, які запропоновані для впровадження до клінічної практики, логічно зв'язані з результатами дослідження, що проведено дисертантом, сформульовано коректно та послідовно

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Результати дисертаційного дослідження викладені у 9 наукових працях, серед яких 6 наукових статей у провідних наукових фахових виданнях, що рекомендовані ДАК України, 3 - тези у матеріалах науково-практичних конференцій.

В зазначеных роботах належним чином відображені матеріали дослідження, наукові положення, висновки та рекомендації.

Обсяг апробації результатів дослідження та їх впровадження, відомості про які наведені у дисертації, відповідають існуючим вимогам. Зміст автореферату відображає основні положення дисертації.

Зауваження та дискусійні питання.

Принципові зауваження та заперечення, які здатні вплинути на наукову та практичну цінність дисертаційної роботи відсутні. Мають місце дрібні недоліки дидактичного та технічного характеру, що ніяким чином не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Однак є певні пропозиції:

- з нашої точки зору назва дисертації не повною мірою висвітлює зміст та напрямок роботи - було б доцільне сформулювати тему дисертаційного дослідження як «Пошкодження кінцівок внаслідок сучасних бойових дій: клініко-епідеміологічний та клініко-нозологічний аналіз в концепції клінічного управління ризиками»;

- також було б бажано навести у дисертаційній роботі більше клінічних прикладів.

У порядку дискусії було б бажано отримати відповідь на такі запитання:

1. Чому Ви вважали за доцільне сформувати такий великий масив вивчення, що у декілька разів перевищує обсяг необхідного та достатнього?

2. У чому полягає, з Вашої точки зору, необхідність застосування даних клініко-епідеміологічних та клініко-нозологічних досліджень при формуванні лікувально-діагностичної тактики у постраждалих з травмами кінцівок внаслідок сучасних бойових дій?

3. З якою вірогідністю застосована шкала ГКО визначає необхідність та доцільність первинної ампутації кінцівок при сучасних бойових пораненнях?

ВИСНОВОК

Дисертація Лисуна Дмитра Миколайовича «Пошкодження кінцівок внаслідок сучасних бойових дій: клініко-епідеміологічний аналіз», яка представлена на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук є завершеною самостійною науковою роботою, що повністю відповідає спеціальності 14.01.21 – «травматологія та ортопедія», у якій на основі проведених досліджень на високому науковому та методологічному рівні з високим ступенем вірогідності розроблено та обґрунтовано вирішення важливої наукової задачі, а саме покращення результатів надання медичної допомоги постраждалим з пошкодженням кінцівок внаслідок сучасних бойових дій.

За актуальністю, рівнем та обсягом проведених наукових досліджень, важливістю та цінністю отриманих результатів, науковою новизною, теоретичною та практичною значимістю дисертаційна робота Лисуна Дмитра Миколайовича «Пошкодження кінцівок внаслідок сучасних бойових дій: клініко-епідеміологічний аналіз» цілком відповідає вимогам

«Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями), до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а дисертант заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.21 - травматологія та ортопедія.

**Офіційний опонент, завідувач відділу
пошкоджень опорно-рухового
апарату та проблем остеосинтезу
ДУ «Інституту травматології та
ортопедії НАМН України», доктор
медичних наук, професор**

A.V. Калашніков

Лістопис проф. Калашнікова А.В.
засвідчує
кандидату на
д.кн. Давиденко У.В.

